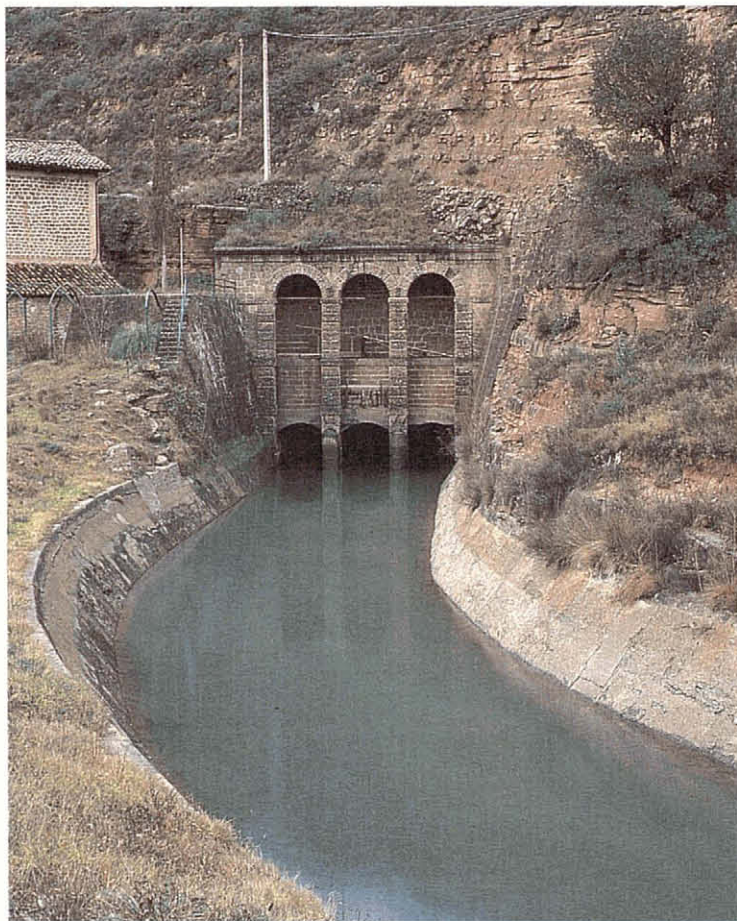

El canal de l'Urgell

Denominació:
el canal de l'Urgell

Terme municipal:
**Ponts, Artesa de Segre,
Agramunt, Santa Maria
de Montmagentrell, Preixana,
Vilanova de Bellpuig, Arbeca,
les Borges Blanques
i Montoliu de Lleida**

Comarca:
**la Noguera, l'Urgell,
les Garrigues i el Segrià**

Propietari:
**Comunitat de Regants
de l'Urgell**

Constructor:
**Societat Anònima del Canal
de l'Urgell**

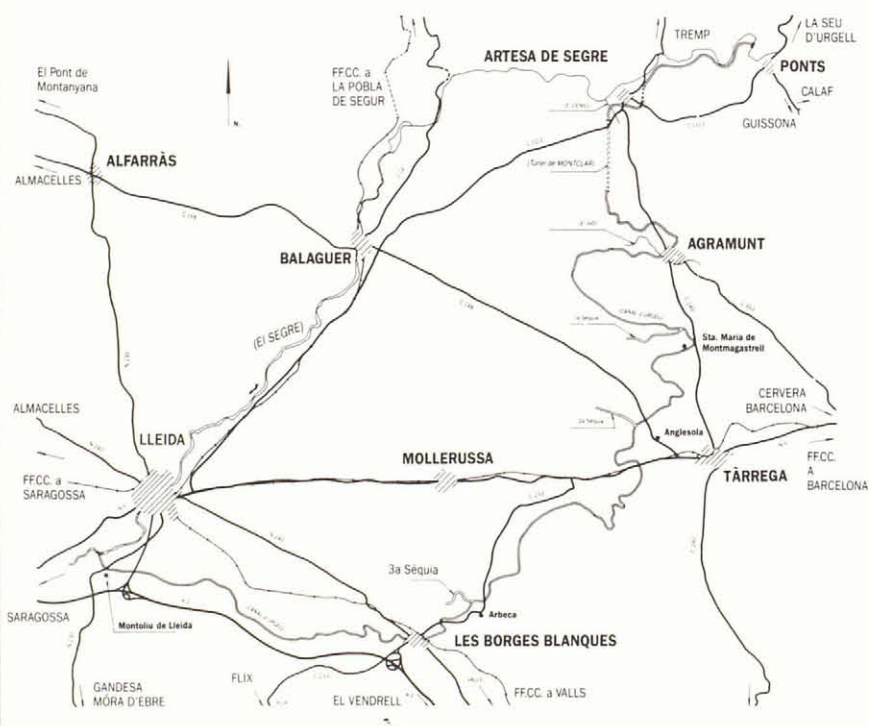
Usos:
Reg i abastament

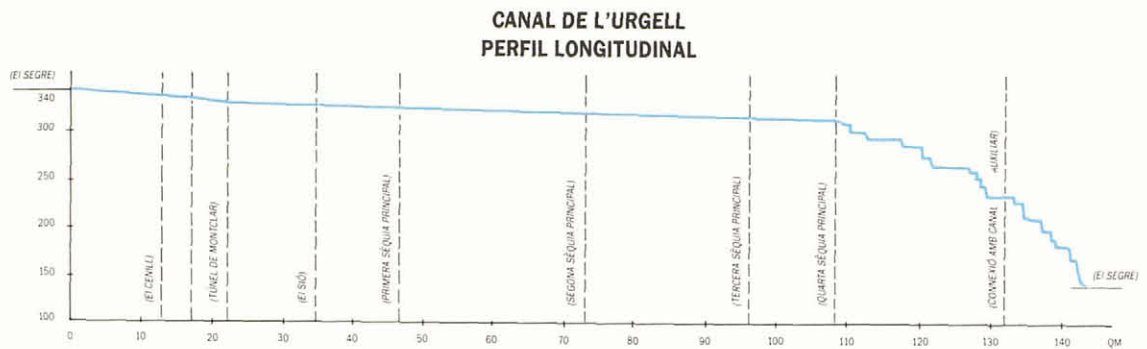
Descripció

El canal de l'Urgell té una llargada de 144,4 km; el canal auxiliar, 76,8 km, i les sèquies principals sumen un total de 99 km.

El canal neix en una presa de derivació situada a la serra de Llinguadera, mitjançant un embassament de pedra cimentat sobre pilots de fusta, amb 170 m de llargada en coronament i una alçada de 4,8 m. La presa està situada a dos quilòmetres aigües avall de la localitat de Ponts. El canal continua paral·lel al Segre fins arribar prop d'Artesa de Segre. En aquest tram inicial hi ha nou aqüeductes que eviten els accidents del terreny. El canal arriba a Agramunt on trobem un altre aqüeducte metàl·lic que travessa el riu Sió i substitueix l'antic aqüeducte de pedra.

Davant l'obstacle que representa la serra d'Amenora, el canal és desviat fins a les Ventoses i travessa la serra amb un desmunt de 23 m d'alçada, continua tot seguit per un terraplè de proporcions similars

i arriba, després de tots aquests obstacles orogràfics a la part alta de l'Urgell. Abans d'arribar a Santa Maria de Montmagentrell trobem la derivació corresponent a la primera sèquia principal del canal.

Una vegada hem creuat la C-148 entre Tornabous i Anglesola, trobem la derivació de la segona sèquia principal. El canal continua per terres de l'Urgell i arriba a la línia dels FC de Barcelona a Saragossa i a la N-II, passa al costat de Preixana i de Vilanova de Bellpuig i, a l'alçada d'Arbeca, trobem la derivació de la tercera sèquia principal. El darrer tram del canal va paral·lel a l'autopista, deixa enre- re les Borges Blanques i la N-240 i arriba finalment a Montoliu de Lleida, on hi ha el desguàs al Segre.

El cabal mitjà a la capçalera és de $24 \text{ m}^3/\text{segon}$ i al desguàs, de $8 \text{ m}^3/\text{segon}$.

El canal té secció trapezoïdal, i la seva amplada disminueix progressivament des de $6,68 \text{ m}$ a l'inici fins a $1,7 \text{ m}$ a l'últim tram. És revestit parcialment amb formigó. Els ponts i els aqüeductes originals foren construïts amb pedra i amb morter. Destaca l'obra del túnel de Montclor amb una llargada de $4.917,60 \text{ cm}$ i una alçada mitjana de $6,97 \text{ m}$, precedit d'un desmunt de 800 m de llargada i 18 m d'alçada, i acabat en un altre desmunt de 1.500 m de llargada i $18,86 \text{ m}$ d'alçada.

El canal proporciona aigua a una superfície aproximada de 50.000 ha .

Història

Entre els anys 1554 i 1576, Felip II va enviar comissionats a la zona per reconèixer el terreny i estudiar la possibilitat de construir-hi un canal que aprofités les aigües del Segre i les portés als conreus de

l'Urgell. Els fruits d'aquests treballs van ser una sèrie de plànols de terreny i diverses anivellacions.

Fins l'any 1749 foren plantejats diversos projectes que no van assolir l'èxit esperat. El 1749 el Marquès de l'Ensenada va encarregar a Bernardo Lara del Reial Cos d'Enginyers la inspecció del terreny i la confecció de plànols per a la construcció d'un canal. L'obstacle fonamental al traçat era la serra de Montclor i finalment el projecte no va ser dut a terme.

Durant la segona meitat del segle XVIII la Junta de Comerç de Barcelona es va interessar per la construcció del canal i en redactà dos projectes, però donades les dificultats orogràfiques fou abandonat novament.

Sota el regnat de Carles III fou proposat un projecte nou que, com a innovació, preveia la possibilitat d'un canal navegable, però la idea fou abandonada el 1825.

El 1829, comptant amb les aportacions dels pobles de la comarca, van començar les primeres obres amb un projecte d'Antoni Celles, obres que foren privatitzades quatre anys després. Entre 1841 i 1843 la Diputació de Lleida s'interessà pel projecte però, passats els esdeveniments polítics de 1843, les gestions es paralitzaren una altra vegada.

Finalment el 1847, uns quants particulars obtingueren el privilegi del rei per a l'execució de l'obra. Els enginyers Pedro de Andrés i Puigdollers i Constantino de Ardanza van elaborar el projecte definitiu que fou presentat el 3 de desembre de 1848. Es constituí la Societat Anònima del Canal d'Urgell i van ser iniciades les obres el novembre de 1853. El 1861, després de més de 300 anys, el canal fou definitivament acabat.